

Middeleeuwse fundering van appelbloesembaksteen

Archeologen vinden resten van voorganger houten kerkje in Koedijk

Het kerkje in Koedijk krijgt na jaren leegstand een nieuwe bestemming! Het wordt op dit moment verbouwd tot een atelier. Het kerkje, dat in feite een noodgebouw is van zwart geschilderd grenenhout, stond aanvankelijk in Wieringerwerf maar verhuisde in 1947 naar Koedijk. Bij de werkzaamheden aan het kerkje troffen onze archeologen dit voorjaar enkele funderingsresten aan van de middeleeuwse kerk die daarvoor op deze plek stond.

Voor de restauratie van het bekende houten kerkje moesten onder meer delen van de houten vloerbalken worden vervangen en de wanden en de kap zijn voorzien van isolatie. De meterkast zou verplaatst worden van de noord- naar de zuidkant van het gebouw en daarvoor werden leidingsleufjes gegraven aan de zuidkant. Nu ligt de zuidwand van het houten kerkje op 13,1 meter ten zuiden van de oude kerkhofmuur. Vandaar dat met de architect was afgesproken in de tussenruimte zo min mogelijk grond te verplaatsen. Dit om eventuele archeologische resten te sparen. En mocht er iets gevonden worden bij de werkzaamheden, dan zou direct contact worden gezocht met de gemeentelijk archeologen. En dat laatste gebeurde. De archeologen waren blij verrast toen de aannemer

belde met de melding dat ze bij de aanleg van leidingen aan de zuidkant van het kerkje waren gestuit op een forse fundering... (zie de plattegrond op pagina 5).

Afbeelding: Gezicht op Koedijk vanuit de overzijde van de Rekere, door H. de Winter in 1744.

Over de bouwgeschiedenis van de oude kerk is niet zoveel bekend. De gegevens die wel bekend zijn, zijn in 1990 te boek gesteld door de lokale geschiedschrijver J.P. Geus, in 'Uit de historie van Koedijk en Huiswaard'. De publicatie bevatte ook foto's van de kerk die de auteur zelf een halve eeuw daarvoor had genomen.

Lees verder op pagina 4 >

10 en 11 september Open Monumentendagweekend

Het Open Monumentendagweekend, dit jaar op 10 en 11 september, wordt weer een feestje. Meer dan 90 monumenten in de gemeente Alkmaar openen hun deuren en er zijn activiteiten voor jong en oud. Zo kun je op maar liefst 16 verschillende plekken weer luisteren naar verhalen. Bijvoorbeeld van molenaar Tom Kreuning van Strijkmolen D aan de Molenkade. Lees het interview met deze bevlogen molenaar op pagina 10 en lees meer over het programma van het Monumentendagweekend op pagina 2 en 3.

Meld je aan voor het digitale magazine met de uitgebreide artikelen op erfgoedalkmaar.nl

OPEN
MONUMENTEN
DAG
ALKMAAR

Record aantal monumenten open op 10 en 11 september

Dompel je 2 dagen lang onder in monumentale sferen!

Op zaterdag 10 en zondag 11 september gaan er weer een heleboel monumentale deuren voor je open in de gemeente Alkmaar. Op zaterdag in Alkmaar, Oudorp & Koedijk en op zondag in Schermer, Graft & De Rijp. Na een paar toch iets stillere edities, maken we er dit jaar weer een feestje van met meer dan 90 deelnemende monumenten. Een recordaantal! Het Open Monumentendagweekend is dé kans om al die (soms verborgen) historische schatten eens van dichtbij én van binnen te bekijken. Ook dit jaar is er weer van alles te doen, te beleven en te bewonderen. Waaronder het jaarlijkse prikkelende jeugdprogramma. En voor de volwassenen de populaire verhalen in de buitenlucht.

Op zaterdag 10 september wordt Open Monumentendag in het hele land ingeluid met live carillonmuziek. In Alkmaar gebeurt dat op het carillon van de Waagtoren, uiteraard door onze stadsbeiaardier Christiaan Winter.

Historische markt en coole kinderactiviteiten in Grote Sint Laurenskerk
De Grote Sint Laurenskerk wordt wel de huiskamer van Alkmaar genoemd. Dat geldt zeker voor zaterdag 10 september. Dan vind je er de vertrouwde Historische markt en natuurlijk de coole kinderactiviteiten.

Ook de informatiestand van team Erfgoed Alkmaar (initiatiefnemer en organisator van het Open Monumentendagweekend!) is hier te vinden. Een goeie plek dus om je monumentenavontuur zaterdagochtend te beginnen.

Coole kinderactiviteiten

Het hoogkoor in de Grote Sint Laurenskerk in het centrum van Alkmaar is op zaterdag 10 september weer de plek voor coole kinderactiviteiten. Terwijl de ouders of begeleiders een rondje doen door de kerk (met onder meer de Historische markt!) zijn de kinderen van harte welkom op het hoogkoor. Alle kinderen in de basisschoolleeftijd zijn tussen 10.00 en 17.00 uur van harte welkom voor de leukste (en ook nog eens leerzame) activiteiten. Zo kun je een molen maken met gebruik van nieuwe én oude technieken. Of je maakt oud houten speelgoed na dat onze archeologen in Alkmaar hebben gevonden. Leg één van de acht mega grote monumentenpuzzels en maak een sierbordje met als voorbeeld de oude bordjes die onze archeologen hebben gevonden in de Alkmaarse bodem. Net als andere jaren, kun je ook weer, gewapend met VR-bril, de virtual reality wereld instappen van Alkmaarse Monumenten. Alsof je echt ter plekke bent! En, terug van weggeweest: je kunt weer een ouderwetse brief schrijven met een ganzenveer om hem vervolgens dicht te plakken met een echte was-zegel.

Kinderactiviteiten Schermerhorn

Ook op zondag zijn er weer coole kinderactiviteiten. Dan kun je tussen 11.00 en 16.00 uur terecht in de Grote Kerk van Schermerhorn. Een nieuwe traditie, die vorig jaar is gestart en die voor herhaling vatbaar bleek.

Verhalen in de buitenlucht

Twee jaar geleden zijn we begonnen met het bieden van verhalen in de buitenlucht. Eigenlijk omdat we toen geen binnen-activiteiten konden organiseren. Het werd echter zo'n groot succes dat we er graag mee doorgaan. Ook dit jaar kun je zowel op zaterdag als op zondag naar verhalen komen luisteren op zestien verschillende plekken die bol staan van de historie.

Foto boven: De zingende muzikanten en verhalenvertellers van Vive les Gueux zijn inmiddels vaste gasten tijdens het Open Monumentendagweekend. Op zaterdag in de Alkmaarse binnenstad en op zondag in De Rijp.

Zoals op zaterdag onder meer De Waag (Waaggebouw), het Victoriepark, Strijkmolen D in Oudorp en de binnentuin van het oude Stadhuis. En op zondag onder andere bij de Grote Kerk in De Rijp, Strijkmolen I in Oterleek (in restauratie) en de Museum-molen in Schermerhorn.

De verhalen in de buitenlucht zijn beide dagen vanaf 13.00 uur te beluisteren. Elk halfuur een verhaal over de geschiedenis van de betreffende plek. Dus om 13.00 uur, 13.30 uur, 14.00 uur, 14.30 uur, 15.00 uur en om 15.30 uur start er een nieuw verhaal.

Expo's, orgelspel en varen

In verschillende monumenten is een expositie ingericht en in veel kerken kun je verrast worden door live orgelspel. Verder kun je, als vanouds, op sommige plekken ook weer varen tussen monumenten. Op zaterdag varen de Alkmaarse zeekadetten je met hun stalen bootjes tussen hun varend monument De Bulgia en het Dieselgemaal in Overdie. En op zondag kun je vanaf het raadhuis in De Rijp mee voor een boottocht naar Graft en terug. Ook bij het Kleinste Huisje van Schermerhorn kun je instappen voor een vaartocht door de Eilandspolder.

9 Monumenten op afspraak

Terug van weggeweest: de monumenten op afspraak. Negen monumenten die vanwege beperkte ruimte of de kwetsbaarheid van het monument alleen op afspraak te bezichtigen zijn. Bestel op tijd een gratis ticket. Vanaf 1 september op openmonumentendag.nl

Volg ons

Als eerste op de hoogte zijn van alle nieuwtjes en activiteiten? Volg Open Monumentendag op Facebook en Instagram. En abonneer je voor leuke filmpjes op YouTube Erfgoed Alkmaar.

Verder in dit nummer

Middeleeuwse fundering in Koedijk (vervolg)	4
Jarige Munnikenweg staat bol van de geschiedenis	6
Rob de Vries tekende 9 woningen in Josephkerk	7
Toren Grote Kerk Schermerhorn straks beklimbaar	8
Kerkenvisie krijgt gestalte	9
Tom Kreuning al 20 jaar gelukkig op Molen D	10
Graven in Graft 2: Van onder de stolp	12
Alle stolpen in beeld op Stolpenwaardingskaart	13
Nieuwe monumentenadviseur Christiaan Griffioen	14
Tip van de monumentenadviseur	15
Vondst op vrijdag	16

Bekijk het digitale Erfgoedmagazine met de uitgebreide verhalen en meer foto's

Plattegrond en actuele programma

Een plattegrond, het actuele programma en de meest recente informatie vind je op openmonumentendagalkmaar.nl. Bij de bibliotheken, de musea en de horeca zijn ook papieren plattegronden verkrijgbaar.

Zie voor meer informatie en het meest actuele overzicht openmonumentendagalkmaar.nl

Zaterdag 10 september
10.00 – 17.00 uur
Alkmaar, Oudorp & Koedijk

Zondag 11 september
11.00 – 17.00 uur
Schermer, Graft & De Rijp

Scan voor het actuele programma

Middeleeuwse fundering gevonden onder huidige kerkje Koedijk

De oudste afbeelding die we konden vinden van de middeleeuwse kerk in Koedijk, staat op een kaart uit 1530. Het is een schetsje van een gebouw dat uit drie onderdelen bestaat: aan de westkant een bakstenen kerktoeren, dan het schip en aan de oostkant een iets hoger opgetrokken koor. Het wat merkwaardig aansluitende koor kan een latere vervanging zijn van een meer bescheiden koorgedeelte, zoals dat bij kerken wel vaker voorkomt.

Volgens de kadastrale kaart van 1821 was het koor weliswaar hoger dan het schip, maar wel ruim een meter smaller. Het dorp Koedijk kende destijds een moeizame historie, met verschillende economische crises. Die werden nog eens verergerd door epidemieën van veepest in de achttiende eeuw en de rampzalige gevolgen van de Franse bezetting van 1795 tot 1813. Het kerkje kampte langdurig met problemen onderhoudsproblemen en verval. Al in 1707 was de situatie zorgwekkend en in 1709 werd de bakstenen westtoren gesloopt.

Er kwam een houten torentje op het dak van het schip. In 1836-1837 moest het aangebouwde koor worden afgebroken en er kwam een nieuwe driezijdige afsluiting aan de oostkant. Op de plek van het afgebroken koor werd een consistorie neergezet in de vorm van een rond bijgebouwtje, als vergaderruimte voor de kerkmeesters.

Terug naar de dertiende eeuw

De historie van de Koedijker kerk gaat ver terug in de tijd, namelijk de stichting van Koedijk in 1299. In dat jaar werden namens graaf Jan I de boerderijen en landerijen van de inwoners van Vronen (het tegenwoordige Sint Pancras) onteigend. Dit was de straf voor een opstand die graaf Jan I twee jaar eerder beëindigde met een veldslag bij Vronen. Met als gevolg een vreselijke moordpartij onder de bevolking. De overlevenden kregen opdracht zich te vestigen bij de Koedijk. Hier liet de graaf een kerkje bouwen waar hij in 1324 een pastoor aanstelde.

De kerk van Koedijk uit het zuiden met rechts de consistorie, onbekende fotograaf begin 20ste eeuw (collectie Historische Vereniging Koedijk)

Foto boven: Kaart van de Vroonlanden uit 1530, uitsnede met het kerkje van Koedijk (Rijksarchief Den Haag).

Foto onder: Twee bakstenen uit de fundering zijn meegenomen als monster. De funderingen waren allemaal van dezelfde bakstenen gemaakt.

Uitsnede uit de Kadastrale Minuut van 1821

Over het uiterlijk van de toenmalige kerk is niets bekend. De eerste afbeelding die er is, komt dus uit 1530. Geus oppert in zijn publicatie 'Uit de historie van Koedijk en Huiswaard' dat het van origine een houten gebouw was dat wellicht pas rond 1500 werd vervangen door baksteen. Een aanwijzing hiervoor is de nog altijd aanwezige bronzen luidklok, die sinds 1963 gemonteerd is in een stalen klokkenstoel. Volgens het opschrift is de klok gegoten door een zekere Johannes Godefridi in 1511. Als dit gebeurde vanwege de bouw van de toren en het grotere koor, kan het schip van de kerk nog wel ouder zijn geweest.

Bakstenen toren

Geus vermeldt in zijn publicatie dat de kerk in 1947 een breedte had van 11,8 meter en een lengte van 32 meter. En het afgebroken koor was ooit 12 meter lang. Dat klopt aardig met de afmetingen van de kerk op het kadastrale minuutplan van 1821.

Als we de kadastrale kaart van 1821 over de tegenwoordige kaart leggen, strekte het schip van de kerk zich toen uit van de oostelijke (achter)gevel van het kerkje in Koedijk tot een vijftal meter ten westen van de betonplaat onder de klokkentoren. Nota bene, hier stond tot 1709 nog een bakstenen toren aan de westkant ernáást. De meest westelijke resten hiervan zullen dus nog pakweg 12 tot 15 meter ten westen van deze betonplaat aanwezig zijn. Aan de oostkant van de kerk, kunnen we resten verwachten van het oude koor, tot 12 meter vanaf de achtergevel van het Zwarte Kerkje.

Als ooggetuige van de sloop, meldt Geus in zijn publicatie nog dat alleen de fundering van de noordmuur van de kerk bewaard bleef en dat daarop ter afscheiding van het kerkhof een muurtje gemetseld was.

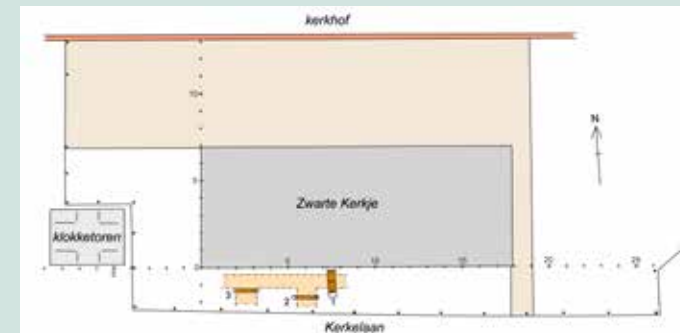

Foto boven: Plattegrond van de recent gevonden resten (tekening Peter Bitter).

Nieuwe waterleiding

De fundering waar de aannemer bij de huidige restauratie op stuitte, heeft een dikte van 1,2 meter en ligt precies op de plek waar de nieuwe waterleiding zou komen. Om die aan te leggen was hier een sleuf gepland van pakweg een meter diep. Maar vanwege de aangetroffen funderingsresten is hiervan afgezien. Besloten is alsnog de bestaande waterleiding en de huidige plek van de watermeter te handhaven. Voor de aanleg van andere kabels kon gelukkig worden volstaan met iets minder diepe sleuven.

Toen die werden gegraven ten zuiden van de zware muurfundering, kwam de aannemer nog wel twee zware funderingen tegen van steunberen (op de plattegrond '2' en '3').

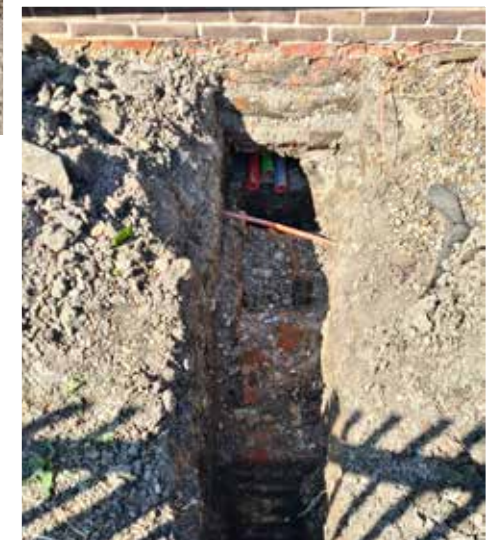
De dikte van het metselwerk bovengronds is niet bekend, maar voor een beter draagvlak zijn de funderingen met zogenoemde

uitkragingen naar onderen verbreed naar minstens 1,3 meter dik. Het muurwerk was eraf gesloopt tot ongeveer 50-60 cm onder het tegenwoordige maaiveld. Met de prikstok hebben we nog gezocht naar het vervolg, zowel naar het westen als het oosten nog opgezocht. En meer naar het westen stuitte we pas op 70 cm diepte op funderingen.

Het midden van de gevonden fundering van de zuidmuur ligt op 14,2 meter ten zuiden van de bestaande kerkhofmuur. Kennelijk is die kerkhofmuur dus niet precies op de noordmuur van de gesloopte kerk opgetrokken, maar wellicht nog op de uiteinden van de steunberen.

Leidingsleuf aan de zuidkant, deels nog even opengelaten voor onderzoek

Leidingsleuf als klein kijkgat aan de zuidkant van de kerk

Het metselwerk van de funderingen bestaat uit rood en geel gevelte baksteen die in het jargon 'appelbloesem' worden genoemd. De kleuren werden veroorzaakt door een slechte menging van klei met een wisselend kalkgehalte. De baksteenmaat van 21,5 x 10,5 x 4,5 cm komt overeen met de maten die werden gebruikt in de periode tussen circa 1400 en 1525. Hiermee is onverwacht een tipje van de sluier opgelicht over de oude kerk van Koedijk.

Peter Bitter, vakgroep erfgoed

Literatuur:

J.P. Geus, *Uit de historie van Koedijk en Huiswaard*, Schoorl 1990

[Lees het uitgebreide verhaal en bekijk meer foto's op erfgoedalkmaar.nl](#)

Jarige Munnikenweg staat bol van de geschiedenis

De Munnikenweg bestaat 750 jaar. De nu vrij rechte weg was vroeger een stuk bochtiger, maar in 1870 is de weg rechtgetrokken en toen zijn ook de kasseien gekomen waar de weg inmiddels beroemd om is. Dit hele jaar wordt hard gewerkt aan het opnieuw bestraten van de weg. Een technisch uitdagende klus, omdat het zulke zware stenen zijn. En een klus met twee keer een overigens ingecalculerde stop voor het nader onderzoeken van twee archeologisch belangrijke stukken geschiedenis: de brug bij voormalig kasteel de Middelburg en een tankversperring uit de Tweede Wereldoorlog.

“Omdat de Munnikenweg een monument is, moet hij weer in de oude staat worden teruggebracht,” vertelt stadsarcheologe Nancy de Jong die tijdens de werkzaamheden al twee keer samen met collega’s ondergrondse archeologische resten heeft kunnen bestuderen.

Martin Ruijmgart is hoofd toezichthouder bij Stadswerk072, dat opdracht gaf aan wegenbouwbedrijf Gebroeders Beentjes uit Uitgeest voor het herstraten van de Munnikenweg: “De weg was verzakt en hobbelig, dus wat we doen, is onderhoudswerk. De wegenbouwer haalt de oude keien eruit, brengt vervolgens de baan weer onder profiel, en dan gaan diezelfde keien er weer in.”

En tijdens het werk stuitte jullie twee keer op bijzondere vondsten?

“Ja, maar dat was van tevoren bekend. En zodra zoiets gebeurt, neem ik contact op met Erfgoed. Ik vind dat persoonlijk heel belangrijk, want het is toch de geschiedenis van Alkmaar.”

Bijzondere werkwijze

“Het herstraten van de Munnikenweg is een bijzonder project. Op de eerste plaats omdat je dus aan een monument werkt. Maar ook de manier van straten zelf is in dit geval bijzonder. Straten maken is zwaar werk. Dus tegenwoordig wordt gewerkt met een klem waarmee een kleine vierkante meter bestrating in één keer kan worden opgepakt en neergelegd in de zandbaan.

Dat werkt alleen niet in dit geval, want we hebben hier te maken met keien van allerlei verschillende afmetingen. Maar daar heeft de aannemer dus een oplossing voor gevonden. Zij hebben zelf een machine ontwikkeld die met behulp van zuignappen acht stenen tegelijk oppakt. Ik kan merken dat de stratenmakers het zelf ook een bijzondere klus vinden. Het enige nadeel is dat het wel een hele lange weg is. We zijn nog wel tot het eind van het jaar bezig.”

[Lees meer op erfgoedalkmaar.nl](#)

Meer over de Munnikenweg

In de Historische Kroniek van Oudorp, een jaarlijkse uitgave van de Stichting Historisch Oudorp, komt de jubilerende Munnikenweg uitgebreid aan bod. Over de herkomst van de keitjes, de oorspronkelijke geschiedenis van de weg en over de monumenten langs en rondom de Munnikenweg. Lees de artikelen ook op erfgoedalkmaar.nl

750-jarig jubileum

Op 24 september wordt het 750-jarig jubileum van de Munnikenweg gevierd met een buurtfeest voor genodigden met verschillende activiteiten, waaronder een lezing door onze stadsarcheologe Nancy de Jong. Van 26 t/m 30 september is er een foto-expositie te zien in de boerderij van de OKB.

De Munnikenweg op Open Monumentendag

Speciaal voor Open Monumentendag, is de foto-expositie in de boerderij van de OKB aan de Munnikenweg ook al te zien op 10 september. Er is een verteller aanwezig en er zijn wandelroutes verkrijgbaar. Zie ook: [openmonumentendagalkmaar.nl](#)

Foto links: De aannemer ontwikkelde een speciale machine die de keien oppakt met zuignappen.

Foto rechts: Martin Ruijmgart.

Voor het maken van de buitenruimtes bij de woningen is zoveel mogelijk gebruik gemaakt van wat er al was

Nog even en de bouwhekken rondom de Josephkerk aan de Nassaulaan zijn verdwenen. Dan zijn er negen appartementen in het gebouw gerealiseerd terwijl de kerk er aan de buitenkant nauwelijks anders uitziet. In een interview in de wintereditie van het Erfgoedmagazine van 2019 vertelden vastgoedadviseur Hans van de Leijgraaf en architect en bouwhistoricus Rob de Vries over de toen al vergevorderde plannen voor deze bijzondere herbestemming. In de tussentijd was Rob de Vries langdurig uit de running vanwege covid maar hij heeft de draad weer opgepakt. Mooi op tijd om zijn unieke ontwerp tijdens de bouw te begeleiden. Wij namen alvast een kijkje.

Het is niet de enige kerk die op basis van een ontwerp van Rob onderhanden een metamorfose ondergaat. Ook voor de Kapelkerk aan de Laat, de Witte kerk in Heiloo, De Grote Kerk van De Rijp, de Sint Augustinus in Amsterdam Noord, en de kerk in Midden Beemster maakte hij een ontwerp. “De eerste keren was het doodeng, want het is nogal iets om iets te veranderen aan zo’n groot monument. Maar de ervaring leert blijkbaar, want ik merk dat het minder spannend wordt. Goed nadenken, goed overleggen en ervaring opbouwen, daar kom je verder mee.”

Gebouw in gebouw

Om het monument van binnen zoveel mogelijk intact te laten, ontwierp Rob een constructie van staal en beton, die precies in de kerk past, maar wel los staat van de wanden: “Dat was bijzonder spannend. Zoiets wordt dan ergens in een fabriek gemaakt en naar hier getransporteerd en dan moet het dus ter plekke in elkaar gezet worden. Een enorm gevaarte dat echt precies moest passen en dus ook rakelings langs de ornamenten ging. Ik was wel even bang dat we alsnog de zaag in bepaalde onderdelen van de kerk moesten zetten of ergens iets zouden moeten weghakken, maar dat was gelukkig niet het geval. Het paste namelijk precies! En zo hebben we dus een enorm stalen gebouw in een gebouw gezet. Dankzij de vakmanschap van alle betrokkenen. Dat hebben we echt wel goed gedaan met zijn allen.”

“Aan de buitenkant zie je trouwens ook dat er een gebouw in een gebouw staat, hè? Op de stukken waar helder glas zit, kun je zien dat de vloeren erachter niet tegen het glas-in-lood zitten, maar er zo’n 25 cm vanaf staan. Zo hebben we de kerk helemaal heel kunnen laten.”

Rob de Vries tekende 9 woningen in Josephkerk:

“De eerste keren was het doodeng, zo’n groot monument”

Nog even en de bouwhekken kunnen worden opgeruimd

Helder glas-in-lood

“Van het glas-in-lood bijvoorbeeld, is niets verloren gegaan. Waar dat kon en waar de eigenaar van het betreffende appartement dat wenste, hebben we delen van het glas-in-lood laten zitten. Op sommige stukken is het vervangen door glas-in-lood van helder glas, gemaakt door de Alkmaarse Glazenier. De glas-in-loodramen die eruit zijn gehaald, zijn allemaal opgeslagen in de doop kapel.

[Lees verder op pagina 8 >](#)

Vide in één van de appartementen in het koor van de kerk

De Alkmaarse glazenier maakte vierkante klappamen binnen de ronde vensters. Alles in helder glas-in-lood.

Om de ruimtes zo goed mogelijk te isoleren, is gebruikgemaakt van voorzetkozijnen. Rob: "We hebben bewust geen dubbel glas in de bestaande ramen geplaatst, want we wilden het glas-in-lood nergens beschadigen."

In het voormalige koor van de kerk zijn twee appartementen gebouwd. Rob: "De mensen die hier gaan wonen, hebben ervoor gekozen een groot deel van het oorspronkelijke glas-in-lood te

behouden. De beganegrondwoning heeft dan dus het onderste deel van de ramen en de woning op de eerste verdieping heeft de bovenkant."

Klapraampjes

"Bij het maken van de kozijnen moesten we het ontwerp wel eens aanpassen aan de buitenkant. Zo kan het zijn dat je een deur open doet naar buiten en er links een kolom van het metselwerk van de kerk zichtbaar is. Dan is de doorgang dus smaller dan de deur.

Ook moesten we een oplossing zoeken voor de ronde roosvensters. Je moet ook kunnen ventileren, maar die vensters waren vast. Dus ik heb aan de glazenier gevraagd om er een vierkant klepraampje in te maken in helder glas-in-lood. Zo kun je vanuit de slaapkamer naar buiten kijken en je kunt ook een raampje openzetten."

Judith Flapper

[Lees het hele interview en bekijk de video op erfgoedalkmaar.nl](#)

Toren Grote Kerk Schermerhorn vanaf volgend jaar te beklimmen

De Grote Kerk in Schermerhorn is een pareltje in onze gemeente. De rondleidingen in de kerk zijn geliefd, maar tot nu toe bleven die beperkt tot de begane grond. Dat gaat, als het goed is, veranderen. De stichting Vrienden van de Grote Kerk in Schermerhorn wil vanaf volgend jaar ook rondleidingen aanbieden in de toren: "Het uitzicht is magnifiek!" De gesprekken met de gemeente, die eigenaar is van de toren, zijn vergevorderd.

Het college van burgemeester en wethouders is inmiddels akkoord gegaan met het plan om de toren toegankelijk te maken voor bezoek. Mits alle nodige maatregelen zijn genomen om dat bezoek veilig te maken en er goede afspraken zijn gemaakt met de kerk.

Maurice Peeters, voorzitter Stichting Vrienden van de Grote Kerk is enthousiast: "Heel fijn dat dit nu inderdaad gaat gebeuren. Wij staan er helemaal klaar voor. We hebben een groep jonge mensen van rond de 40 opgeleid voor deze rondleidingen en die vinden het erg leuk om te doen. Die leeftijd vonden we belangrijk, want het is een hele klim en daar moet je fit voor zijn. Maar de beloning is groot want het uitzicht vanuit de toren is fenomenaal!"

We gaan trouwens ook rondleidingen organiseren tussen het gewelf en het dak. Daar is een loopbrug en ook die gaan we aanpassen zodat je er veilig kunt lopen. En dan hopen we volgend voorjaar ook daar mensen te kunnen rondleiden."

[Lees het hele artikel op erfgoedalkmaar.nl](#)

Open op Open Monumentendag

De Grote Kerk Schermerhorn is ook open op Open Monumentendag, zondag 11 september. Dan zijn er onder meer coole kinderactiviteiten! Zie [openmonumentendagalkmaar.nl](#)

Kerkenvisie krijgt gestalte

Gezamenlijk plan voor behoud kerken in Alkmaar bijna klaar

De langverwachte Kerkenvisie komt eraan. Na drie jaar intensief samenwerken onder begeleiding van de gemeentelijke vakgroep Erfgoed, wordt dit najaar de definitieve versie gepresenteerd. Als de gemeenteraad in oktober instemt, ligt er een gedegen en breed gedragen plan om de kerkgebouwen in de gemeente Alkmaar voor de toekomst te bewaren, inclusief voorwaarden die worden verbonden aan een eventuele andere bestemming voor het gebouw.

Aan de gesprekstafels zaten de afgelopen jaren zowel de kerkeigenaren als de gebruikers van de gebouwen, erfgoedpartijen en bedrijven rondom exploitatie en ontwikkeling. Het was een vruchtbaar proces dat veel waardevolle inzichten opleverde. Om de verkregen kennis, ervaring en informatie uit te proberen in de praktijk, is een half jaar lang geëxperimenteerd met een aantal pilots. De uitkomsten hiervan worden verwerkt tot een eindversie van de Kerkenvisie. In oktober van dit jaar neemt de gemeenteraad hierover een besluit.

Kerkenvisie in de praktijk

In de pilots zijn verschillende vraagstukken onderzocht die spelen bij meerdere kerkgebouwen. Zoals: hoe kom je met meer kerken tot een gezamenlijke programmering als vergaderlocatie en cultureel podium? En ligt een kerkgebouw dat een beschermd monument is, nog wel goed in de markt? Hoe kan de gemeentelijke overheid vragen en ontwikkelplannen opvangen? Hoe benut een kerkeigenaar het beste de verschillende subsidieregelingen? Hoe kom je tot een rendabel nevengebruik? De uitkomsten van deze onderzoeken komen op de website [Kerkenvisiealkmaar.nl](#) te staan, zodat zij voor iedereen zijn in te zien.

Voorwaarden voor ander gebruik

De Kerkenvisie geeft straks voorwaarden voor de overstap naar een ander gebruik van het gebouw. Dit kan een nieuwe invulling zijn naast of in plaats van het religieus gebruik. Met weinig of grote fysieke ingrepen. De voorwaarden gaan gelden voor het voortraject van de planvorming. Zo wordt de initiatiefnemer gevraagd onderzoek te doen naar een passende invulling en om de buurt te betrekken bij de planvorming. De gemeenteraad beslist in welke situatie welke voorwaarden precies gaan gelden. Dit gebeurt in oktober van dit jaar.

Kerkenvisiealkmaar.nl

Sinds het begin van dit jaar is al veel informatie over de kerken beschikbaar op de website [kerkenvisiealkmaar.nl](#). Ook de definitieve Kerkenvisie wordt op deze website opgenomen. Zo ontstaat een visiedocument dat raadpleegbaar is voor iedereen die betrokken is of wil zijn bij toekomst van de Alkmaarse kerken.

Denk en doe mee op het Kerkenplatform

Wil je meedenken over de toekomst van kerken? Dan kun je terecht op het online kerkenplatform. Hier kun je met betrokkenen in gesprek. Je kunt een vraag stellen, een unieke ruimte vinden voor jouw evenement of je aanmelden voor vrijwilligerswerk. Ook blijf je hier op de hoogte van actualiteiten, subsidies en vind je er inspiratie voor een gezonde exploitatie. Het platform is ingericht in thema's, zodat je alleen berichten ontvangt over jouw interesseveld. Je vindt het via [kerkenplatformalkmaar.nl](#)

Tom Kreuning al 20 jaar gelukkig op Strijkmolen D

“Het molenaarsexamen was moeilijker dan mijn examen geneeskunde”

Tom Kreuning is molenaar op Strijkmolen D aan de Molenkade in Alkmaar én secretaris van het Gilde van Vrijwillige Molenaars dat dit jaar 50 jaar bestaat. Veel mensen in Alkmaar en omgeving kennen Tom van zijn werk als verloskundige: “Daar ben ik in 2020 mee gestopt. Na dertig jaar was het ook wel mooi geweest.” Sindsdien is er dus meer tijd voor de molen én voor zijn ambassadeurschap voor het vak van molenaar in Nederland. Een gesprek met een bevlogen molenaar die, zoals de meeste molenaars, al van jongs af aan gek is op molens.

Molenaar zijn is iets wat je erbij doet, een hobby dus, en voor de meeste molenaars al van jongs af aan een passie. Tom: “Ik ben mijn hele leven al gek op molens en heb eigenlijk altijd molenaar willen worden. Toen ik in 1989 begon met de opleiding, studeerde ik nog geneeskunde maar ik dacht, ik moet het nu gewoon doen, anders gebeurt het nooit.”

Het vak van molenaar is nog nooit zo vaak in het nieuws geweest als in dit jubileumjaar van het Gilde. Dat is mede te danken aan de overigens niet officiële wereldrecordpoging op 9 april. Van 11 tot 12 uur draaiden er op die dag zo’n 800 molens in Nederland. Een bericht dat aandacht kreeg van media van ver over de grenzen.

Ideeën

Tom: “Het was een idee van mijn vrouw. Die heeft wel vaker van die fantastische ideeën. We wilden aandacht voor het vak van molenaar. En dit leverde heel veel publiciteit op, terwijl het ons weinig of niets heeft gekost.”

Tom Kreuning: “Ik ben geen molenaar geworden om in een molen te gaan wonen, maar het is fantastisch dat het gelukt is!”

En met succes! Vorige maand kwam het molenaarsambacht namelijk opnieuw in het nieuws met de melding dat er meer belangstelling is dan ooit voor de opleiding tot molenaar. Tom: “Dat klopt! Normaal komen er ongeveer 150 aanmeldingen per jaar binnen en dit jaar hebben we er al twee keer zoveel. De provinciale afdelingen zijn druk bezig om te kijken waar ze iedereen kunnen plaatsen. Want voor elke leerling moet een instructiemolen gevonden worden en een instructeur bij wie je je maaluren kunt maken.”

Immaterieel erfgoed

Het Gilde van Vrijwillige Molenaars wil het vak van molenaar in leven houden, ook om ervoor te zorgen dat de 1200 molens die Nederland rijk is, kunnen blijven draaien. Sinds 2017 staat het vak van molenaar op de zogeheten Represen-

tatieve Lijst van Immaterieel Cultureel Erfgoed van de Mensheid. Het was daarmee het eerste Nederlandse erfgoed dat werd opgenomen op deze lijst van UNESCO. In 2021 volgden de Valkerij en de Nederlandse corsocultuur.

1500 molenaars

Het molenaarsambacht wordt in leven gehouden door zo’n vijftig beroepsmolenaars en anderhalf duizend vrijwillige molenaars in Nederland, onder wie Tom Kreuning zelf: “Ik rondde mijn opleiding tot molenaar af in 1993,” vertelt Tom.” Vervolgens begon ik op molen de Eendracht in de Bergerhof. Daar ben ik molenaar geweest tot de Eendracht in 1997 werd stil gezet. Het heeft nog een jaar geduurd voordat de molen geres-taureerd zou worden vanuit het toenmalige stadsvernieuwingsfonds. En inmiddels was ik hier al bezig op molen D.

Die had al sinds 1941 niet of nauwelijks meer gedraaid. Ik had van de provincie, toen nog de eigenaar van de molens bij de Zeswielen, de sleutel gekregen om een kijkje te nemen. En op een gegeven moment kreeg ik hem weer aan de praat. Vanaf dat moment hield ik het een beetje bij. Wij wilden hier eigenlijk dolgraag in-trekken met ons gezin, maar het duurde nog vijf jaar voordat we dat voor elkaar kregen.”

Woning bouwen

“Vanaf dat moment kon ik dus worden aange-steld als molenaar en kreeg ik toestemming om in de molen te wonen. We zijn anderhalf jaar bezig geweest met man en macht en vooral heel veel vrienden en familie om een woning te tim-meren in de molen. En in augustus 2002 hadden we de officiële opening.”

Wat gaf jou destijds dat duwtje om toch die opleiding tot molenaar te volgen?

“Ik was altijd al gek op molens en was al sinds begin jaren tachtig lid van vereniging de Hollandsche Molen, die volgend jaar honderd jaar bestaat. Het leuke is dat mijn zoon daar nu op kantoor werkt als adviseur. Ik heb hem blijk-baar aangestoken...”

Ik ging destijds trouw naar de jaarlijkse verga-deringen van de Hollandsche Molen. Die waren interessant, want daar kwam heel molenminnend Nederland bij elkaar. En zo kwam ik ook in con-tact met het Gilde van Vrijwillige Molenaars, dat ook toen al de opleidingen verzorgde. Dat was mijn kans om daadwerkelijk molenaar te worden, dus die heb ik aangegrepen.

Open op Open Monumentendag

Op Open Monumentendag, 10 september, is Molen D geopend voor bezoek. Tom geeft demonstraties en vertelt verhalen over het molenaarsambacht. Zie openmonumentendagalkmaar.nl

Ik begon bij een opleidingsmolen in de Zaanstreek. Daar ging ik elke zaterdag heen en daar leerde ik de kneepjes van het vak. Ik heb er vier jaar over gedaan, want het moest allemaal een beetje tussendoor. In diezelfde tijd moest ik afstuderen, kreeg ik een baan, kwam er een kind en gingen we verhuizen naar Alkmaar... Ik heb toen wel eens gezegd dat het molenaarsexamen moeilijker was dan het examen genees-kunde. Je werd namelijk helemaal doorgezaagd door drie mensen van het Gilde over je parate molenkennis. Alle soorten houtjes moest je uit je hoofd weten. Dat gaat tegenwoordig wel anders. Nu word je veel meer getest op inzicht. Als dit of dat gebeurt, wat doe je dan? En daar word je natuurlijk een veel betere molenaar van.”

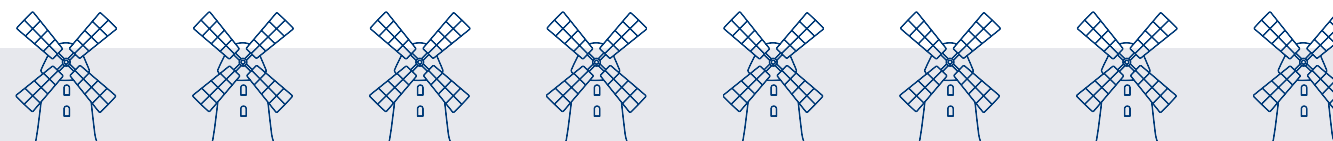
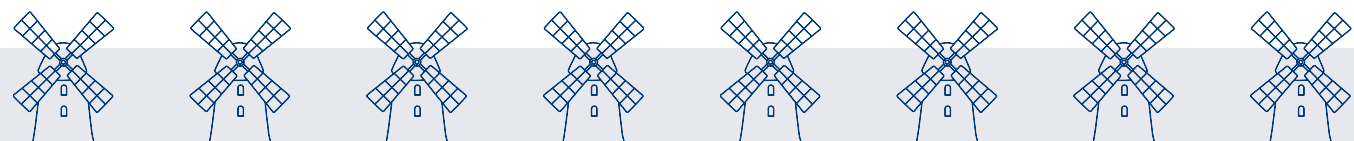
Nog wensen?

“Voor mezelf heb ik het eigenlijk wel goed voor elkaar. Ik ben geen molenaar geworden om in een molen te gaan wonen, maar het is natuurlijk fantastisch dat het gelukt is. En we zijn heel blij met de Molenstichting Alkmaar, want die zorgt goed voor haar molens.”

Judith Flapper

Foto's pagina 10 boven en pagina 11: aangeleverd.

Lees het complete interview en bekijk meer foto's op erfgoedalkmaar.nl
Zie ook molend.nl of volg [strijkmolend](https://www.instagram.com/strijkmolend) op instagram

Graven in Graft 2: Van onder de stomp

Danken we de vorm van de stomp aan het veranderende klimaat?

Hebben de veranderingen van het klimaat gezorgd voor de voor ons nu zo traditionele gebouwen in het Hollandse landschap? Archeologisch onderzoek sluit dat in elk geval niet uit. We zijn weer een flinke stap verder in het onderzoek op basis van de opgraving van twee jaar geleden aan de Raadhuisstraat 57 in Graft, na de sloop van een oude stomp. De afgelopen maanden zijn ook de stukken hout die bij die opgraving geborgen zijn, onderzocht. Met de informatie die dat opleverde licht gastarcheoloog Kasper van den Berghe de stomp, en dan vooral het verhaal achter deze boerderijvorm, een stukje verder voor ons op.

In de zomereditie van 2021 van Erfgoed Magazine Alkmaar gaf onze stadsarcheologe Nancy de Jong al aan veel te verwachten van het nadere onderzoek van de aan de Raadhuisstraat in Graft gevonden resten. Die verwachting bleek terecht, zo schreven we in de voorjaarseditie 2022. De analyses van verzameld bodemmateriaal leverden verrassende informatie op.

Nieuw huis

Sinds vorig jaar staat aan de Raadhuisstraat in Graft een geheel nieuw pand. Een pand dat recht doet aan de stompboerderij die tot voor kort op deze plek stond. De vorm van de stompboerderij is hét symbool van deze regio. Het zijn gebouwen die alles onder een dak hebben, als onder een deksel of een stomp.

Houtonderzoek

Verscheidende houten delen die naar boven kwamen tijdens de opgraving zijn onderworpen aan natuurwetenschappelijke onderzoeksmethoden om de ouderdom te bepalen. Als eerste hebben we dendrochronologie toegepast, een methode waarbij de nog zichtbare jaarringen geteld worden om de ouderdom van het hout te bepalen. Deze methode, die

soms tot op het seizoen nauwkeurig de kapdatum van het hout kan geven, bleek nu echter niet te werken. Er waren te weinig bruikbare stukken met zichtbare jaar-ringen. Besloten is toen om de zogeheten AMS 14C methode toe te passen. Hiermee wordt de halfwaardetijd van een bepaalde soort radioactieve koolstofdeeltjes onderzocht. Een methode die zeer effectief is bij oudere objecten, maar in dit geval toch ook lastig bleek.

De stenen lagen die we vonden uit de eerste gebruiksfase konden op 24 jaar nauwkeurig worden geschat. Dat wil zeggen dat ze ergens uit de periode tussen 1268 en 1292 afkomstig zijn. De houten delen echter konden iets minder precies worden gedateerd. Wel is duidelijk dat al het onderzochte hout niet ouder is dan uit het midden van de zeventiende eeuw.

Invloed van het klimaat

Dat we de ouderdom van de gevonden resten minder nauwkeurig konden vaststellen dan gehoopt, had onder meer te maken met wisselingen in zonneactiviteit in het verleden. Maar ook het voortdurend veranderende klimaat speelt een rol. Dat heeft duidelijk invloed gehad op de ontwikkeling van de stomp zoals we die kennen.

Kasper van den Berghe (FindX) in opdracht van team Erfgoed Alkmaar

Lees het hele verhaal en bekijk meer foto's op erfgoedalkmaar.nl

Alle stolpen in beeld op Stolpenwaardingskaart

Provincie wil identiteit Noord-Hollands landschap behouden

Als iets typerend is voor het Noord-Hollandse landschap, is het wel de stompboerderij. Zo'n zeventig jaar geleden waren er nog 10.000 stolpen in Noord-Holland. Dat zijn er inmiddels heel wat minder. En toch zijn het er meer dan gedacht. Dat bleek uit een inventarisatie door MOOI Noord-Holland in opdracht van de provincie, voor het maken van een stolpenwaardingskaart. Zij troffen 4.846 historische stolpen aan, waarvan 767 beschermd als monument. 114 van de aangetroffen stolpen stonden nog niet op de kaart! Ernst van der Kleij, beleidsadviseur Erfgoed bij de provincie: "Elk jaar verdwijnen er twintig stolpen. We willen samen met de gemeenten komen tot een betere bescherming."

Als je een stomp wilt slopen die niet beschermd is als monument, hoef je op dit moment in veel gemeenten alleen maar een melding te doen. Zo verdwijnen er nog steeds stolpen uit het landschap die ook behouden hadden kunnen worden. De provincie wil in gesprek met Noord-Hollandse gemeenten voor een betere bescherming. "We weten bijvoorbeeld dat de gemeente Alkmaar al heel veel doet aan bescherming van de stomp," vertelt Ernst van der Kleij, Beleidsadviseur Erfgoed bij de Sector RE&E van de provincie. "Met name toen Schermer tot de gemeente Alkmaar ging behoren, heeft de gemeente de stolpen goed geïnventariseerd en de eigenaren voorgesteld de stolpen te beschermen."

Identiteitsverlies

MOOI Noord-Holland stelde de stolpenwaardingskaart samen in opdracht van de provincie. Ernst: "Alle stolpen, zowel de beschermde als de onbeschermde, zijn op de waardingskaart in beeld gebracht. Dat hebben we gedaan uit zorg over het langzaam verdwijnen van de historische stompboerderij uit het landschap. Er verdwijnen er zo'n twintig per jaar en dat is een probleem, want dat geeft op termijn het risico op identiteitsverlies. Dat piramide-landschap, wat je ook in de gemeente Alkmaar ziet, is typisch voor Noord-Holland. En verlies van die identiteit is een provinciaal belang. We hebben het dan wel over de historische stolpen. Er komen ook veel nieuwe stolpen bij in het landschap, maar de stolpen die voor 1965 gebouwd zijn, beschouwen wij als historisch en dat is bepalend voor die identiteit."

Betere bescherming

"We willen samen met de gemeenten komen tot een betere bescherming van de stomp. Vandaar dat we de komende tijd met alle gemeenten in gesprek gaan, bijvoorbeeld ook over het vinden van andere functies."

Nijenburgerweg 5, één van de pareltjes die nog niet op de kaart stonden

Kun je een goed voorbeeld noemen van hergebruik?

"Ja, het voormalige gemeentehuis van Schermer, de Wittenburg is een heel goed voorbeeld. Dat is ook een provinciaal monument en daar zijn nu woningen gerealiseerd voor mensen met dementie."

Op de stolpenwaardingskaart vind je 4846 historische stompboerderijen, die verdeeld zijn in vijf categorieën of ordes. De stolpenwaardingskaart, met foto's en informatie is voor iedereen in te zien via de website van de provincie.

Lees het uitgebreide artikel en bekijk meer foto's op erfgoedalkmaar.nl

Foto's: Anna Groentjes, MOOI Noord-Holland

Het Stolpenlandschap geeft Noord-Holland zijn identiteit. Hier zicht op Hart ten Rust, Molendijk 7, Schermerhorn, uit 1882

De nieuwe stomp van Mariët en Hans

Tijdens de opgraving in 2020 was goed te zien dat de zijgevel ooit gefundeerd was op zogeheten spaarbogen, een boogconstructie waarmee je als het ware stenen uitspaart

Christiaan Griffioen

Nieuwe monumentenadviseur Christiaan Griffioen:

“Eigenaren denken graag mee over het behoud van hun monument en dat maakt het adviseren leuk”

Vorig jaar namen we afscheid van twee vertrouwde gezichten binnen het team. Bram Berkenpas en Henk Krabbendam gingen allebei met pensioen. Inmiddels heeft de vakgroep Erfgoed weer twee nieuwe collega's mogen verwelkomen. In de vorige editie maakten we al kennis met Anne Pauptit en sinds 1 juli maakt ook Christiaan Griffioen deel uit van het team: “Bezig zijn met monumenten maakt me blij”.

Wat ik doe?

“Ik houd me bezig met de aanvragen voor vergunningen voor het verbouwen en restaureren van monumenten. Ik adviseer de monumenteneigenaren en help ze in hun proces om de aanvraag zoveel mogelijk te stroomlijnen binnen de gemeentelijke kanalen. Stel dat iemand een stolpboerderij wil verbouwen, dan is er niet alleen advies nodig van het team Erfgoed maar bijvoorbeeld ook van de collega's van Ruimtelijke plannen, Bestemmingsplannen en ruimtelijke vormgeving. Dan zet ik de vraag uit bij de verschillende interne afdelingen en zorg ik dat binnen de gestelde termijn alle benodigde adviezen binnen zijn, zodat er een integraal advies kan komen. Ook ga ook bij monumenteneigenaren op bezoek om ter plekke samen te kijken wat de plannen nou precies inhouden en adviseer op basis van wat mogelijk is. Soms ook met iemand van de welstand- en monumentencommissie erbij, zodat zij ook in staat zijn om een goed advies te kunnen geven.”

Wat mij beweegt?

“Dat is de maatschappelijke betrokkenheid die ik ervaar als het om erfgoed gaat. Ik ben jarenlang bouwkundig tekenaar geweest bij architectenbureaus, maar dat is toch een commerciële wereld waarin ik weinig maatschappelijke betrokkenheid voelde. In mijn huidige functie als monumentenadviseur draait het veel meer om de vraag hoe ik mensen kan helpen om antwoorden te krijgen op hun vragen, dan om de vraag hoe ik zo snel mogelijk een opdrachtgever tevreden kan stellen. Ik merk dat monumenteneigenaren heel bevlogen mensen zijn en met veel liefde en passie voor de geschiedenis van hun pand. Ze willen graag meedenken over oplossingen voor het behoud van hun monument en dat maakt het adviseren leuk. Je staat niet tegenover elkaar maar naast elkaar en zonder commercieel doel.”

“Ik merk dat monumenteneigenaren heel bevlogen mensen zijn en met veel liefde en passie voor de geschiedenis van hun pand”

De meeste indruk op mij maakte...

“Om die vraag te beantwoorden, ga ik terug naar de keuze waarom ik ooit bouwkunde ben gaan studeren. Als geboren Zaanlander was ik altijd al dol op die houten vakwerkhuisjes in de Zaanstreek, waar alles met de hand gemaakt is, niks machinaals uit de fabriek. Op een gegeven moment werd er een nieuwe molen gebouwd op de Zaanse Schans, het Jonge Schaap. En toen ontdekte ik hoeveel vakmanschap er komt kijken bij het bouwen van een molen. Ik kreeg te horen dat er geen enkele schroef aan te pas kwam, allemaal pen en gat verbindingen! Mijn hart ging sneller kloppen van zoveel zorgvuldigheid en liefde voor het vak! Alles is tegenwoordig standaard. Dat zag ik ook in de architectenwereld. Waar is die passie gebleven voor ambacht, vroeg ik me af? En die vind ik nu dus terug bij Erfgoed.”

Judith Flapper

Foto: Fotostudio Wick Natzijs

Lees het hele interview op erfgoed-alkmaar.nl

TIP VAN DE MONUMENTENADVISEUR

Oude verflagen soms boordevol informatie

In deze rubriek geven onze monumentenadviseurs tips voor eigenaren van monumenten over het onderhoud van hun pand. Deze keer over de vraag wat je doet met oude verflagen. Weg ermee? Of is het de moeite waard ze te bewaren?

De meeste monumenteneigenaren willen zo goed mogelijk voor hun pand zorgen. Vandaar ook dat ze technische adviezen vaak nauwkeurig opvolgen. Maar hoe goed bedoeld ook, niet alle technische adviezen gelden ook voor monumentale panden. Zo komen wij wel eens tegen, dat alle kozijnhout en gootlijsten van een pand volledig ontdaan zijn van oude verflagen met als doel daarna een technisch optimaal nieuw verfsysteem op te zetten. En als die oude verflagen heel dik, brokkelig en gescheurd zijn, is dat op zich vaak een verstandige keuze...

Kleurhistorie

Waar je misschien niet direct bij stilstaat, is dat daarbij onbedoeld en onbewust de complete kleurhistorie van het gebouw verloren kan gaan. Als dat gebeurt zonder dat daar onderzoek naar is gedaan, is dat eigenlijk heel jammer!

Op dit moment wordt het voormalige Gulden Vlies gerenoveerd. Ook op dit pand tref je van die dikke en gebarsten verflagen aan. In dit geval besloot de architect echter om de oude lagen te onderzoeken. Dan zie je dus precies welke kleuren in het verleden zijn gebruikt. En het leuke was dat de historische kleur die naar boven kwam, overeen kwam met de smaak van de architect. Vandaar dat ervoor gekozen is het geveltimmerwerk van het pand te schilderen in de oudst aangetroffen kleur, namelijk olijfgroen. Spannend!

Ook plannen voor schilderwerk?

Heb je ook plannen voor schilderwerk aan je monument? Dan hebben we twee belangrijke tips.

Tip 1: Als er geen technische noodzaak is, verwijder dan niet overal alle oude verflagen. Dan is er in de toekomst ook nog wat te ontdekken.

Tip 2: Laat je bij de kleurkeuze ook eens inspireren door de historische maar inmiddels dus verdwenen kleurstelling. Vaak is zo'n kleurstelling ooit weloverwogen tot stand gekomen, en ondersteunt de kleur de architectuur. Dat kan een heel verrassend effect hebben! Voor het wijzigen van de kleurstelling van een monu-

ment is overigens toestemming nodig. Maar als hier goede argumenten voor zijn, dan werken we daar in principe graag aan mee. Wist je trouwens dat in sommige gevallen ook subsidie mogelijk is voor historisch kleuronderzoek?

Vragen?

Vragen over schilderwerk of over andere kwesties rondom een monument? Stuur een e-mail naar erfgoed@alkmaar.nl

Anne Pauptit (monumentenadviseur)

Foto boven: Een van de gootklossen van het voormalige Gulden Vlies aan de Koorstraat. Door eenvoudig te krabben werd een toverbal aan kleuren blootgelegd.

Foto onder: Het Gulden Vlies, vlak na de vernieuwbouw in 1907. Aan de verschillende grijsstinten is te zien, dat het pand van origine niet is geschilderd in 'standaard' monumentengroen en monumentenwit. In dat geval zou er meer contrast zijn geweest.

VONDST OP VRIJDAG

Miniatuur serviesgoed

Ken je onze rubriek Vondst op vrijdag al? Elke week delen we op Instagram en Facebook een vondst die belicht wordt door Rob Roedema. Ook op onze website zijn deze vondsten terug te vinden. Hieronder twee voorbeelden uit een recente serie rond miniaturen.

Deze set miniatuur serviesgoed is gevonden in 2004, aan de oever van het Zeglis. Hier werden toen proefsleuven gegraven als voorbereiding op bouwplannen in het plangebied Jaagpad. Het was een terrein van ongeveer een hectare, waar in het verleden onder meer diverse scheepswerven hadden gezeten. Een van die scheepswerven konden we destijds gedeeltelijk opgraven, inclusief de bijbehorende woning. Pal naast die woning was een dichtgegooide sloot waarin we een grote hoeveelheid voornamelijk 18e-eeuws serviesgoed aantroffen. Het grootste deel bestond uit rood- en witbakkend aardewerk, faïence, glaswerk, pijpen, enzovoort. Maar we vonden ook een kleine verzameling aardewerk kinderspeeltjes. Op de foto zien we acht compleet naar boven gekomen onderdelen van een wit- en roodbakkend kinderserviesje.

Vlekkengoed

Rechts voor op de foto zie je een klein lekschaaltje met een diameter van ca 8 cm. De volwassen exemplaren ('in het echte leven') hebben wel een diameter van 40 cm of meer! De witbakkende onderdelen met mangaan vlekken zijn hoogst waarschijnlijk gemaakt in Friesland. Dit materiaal wordt bij ons 'vlekkengoed'

Colofon

Erfgoed Magazine Alkmaar is een gratis uitgave van de gemeentelijke vakgroep Erfgoed Alkmaar.

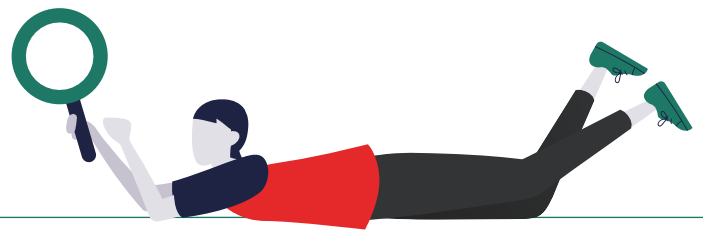
Afbeeldingen Uit eigen collectie i.s.m. Regionaal Archief Alkmaar, Joop Elsinga, Ritske Velstra en Judith Flapper.

Opmaak & vormgeving Delta3

Druk ADC Nederland, 's-Hertogenbosch.

(Eind)redactie en interviews Judith Flapper, Allesinbalans.nu

Contact en tips voor de redactie erfgoed@alkmaar.nl

genoemd. Het rechterexemplaar met steel en pootjes op de rand is de miniversie van een komfuur waarmee je eten warm kon houden. De drie roodbakkende voorwerpen zijn miniatuurkopjes met oor.

Oudegracht

De miniatuurtjes op de foto hieronder komen uit een iets vroegere periode, namelijk de eerste helft van de zeventiende eeuw. Deze verzameling miniserviesgoed is gevonden in 2005, bij een opgraving op het terrein achter het pand Oudegracht 182. Uit één van de afvalkuilen kwamen deze miniatuurtjes uit de periode 1620-1640. Het is roodbakkend kookgerei in een kindermaatje. Rechts een miniatuur pispotje met een hoogte van ca 6 cm. We zien een bakpan en een hengselpot en links staan drie grappen met onder meer slibwerk aan de binnenzijde. Al deze voorwerpen zijn exacte kopieën van het echte werk. Zoals je nog wel kunt zien, kwam niet al het serviesgoed onbeschadigd naar boven. Maar met wat gekleurd gips en het modelleerwerk van onze vrijwilligers is het een leuke collectie kinderspeelgoed geworden. Het oog wil ook wat!

P.S. In de volgende editie vind je op deze plek weer de vertrouwde 'Bijzondere bodemvondst' van de hand van Karin Beemster.

Volg ons ook op Facebook en Instagram voor de leukste berichten over Alkmaarse monumenten én archeologie. Nu ook op Instagram: Erfgoed Alkmaar on the road met de leukste reels.

GRATIS abonnement Meld u aan op erfgoedalkmaar.nl voor de digitale nieuwsbrief. Mail naar erfgoed@alkmaar.nl voor het papieren magazine.

Voor uitgebreide artikelen en meer erfgoedverhalen erfgoedalkmaar.nl

Alles over regelgeving en subsidieformulieren alkmaar.nl

Erfgoed Alkmaar

